

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

Islandi õppevisiidi kokkuvõte

Eesti ANK delegatsioon (8 esindajat) külastas 16-20. novembril 2015 Islandi noorteklubide ja noortekeskuste katusühendust Samfes. Samfes tähistab detsembris oma 30. sünnipäeva. Samfese poolt oli kokku pandud programm, mis andis hea läbilõike Islandi noorsootööst. Meie fookuses oli noortekeskuse töö ja seal elluviidavad spetsiifilised hariduslikud ja sotsiaalsed programmid.

Islandi noorsootöö

Kogu visiidi raames tundsi, et Islandi kogukond on väga ühtehoidev ja toetav. Karm ja jahe kliima ning tihti ekstreemsed olud muudavad inimesi ilmselt veelgi lähedasemateks. Islandil kasvatatakse noori, keda soovitakse näha tulevikus enda kõrval ja Islandil elamas. Sel põhjusel ei muretse alla 400 000 elanikuga Island ka sellepärast, et noored lahkuvad riigist. Noortega tegelevad asutused mõistavad, et neil on kõigil ühine sihtgrupp, see lähendab ja ühendab, mis on hea võrgustikutöö alus.

Noortega töö on Islandil üle-riigiliseks prioriteediks ning sellega tegeletakse samasuguse tõsidusega nagu formaalhariduse andmisega. Noorsootöö rahastamine on tagatud kohaliku omavalitsuse poolt. Islandil on noorsootööseadus, kuid viimane muudatus selles toimus 1999. aastal. Haridusministeeriumil on olemas noorsootöö teemal strateegiadokument, mis paneb paika peamised prioriteedid, kui nn noortepoliitika üldiselt on nende endi sõnul veel arendusjärgus.

Islandi noorsootöö on kaasava lähemisega mõtestatud tegevus. Noorsootöö on väärtustatud ja hinnatud, palgad võrreldavad haridusasutustes makstavaga ning tööle võetakse valdavalt vaid vastava ettevalmistusega spetsialiste. Elanikud teavad, mis tööd noorsootöötajad teevad. Noorsootöö eriala ülikoolis iseseisvalt ei õpetata, õppejõu Arni Guðmundssoni selgituste kohaselt on see lõimitud sotsiaalpedagoogikaga ning vaba aja tegevuste teadliku planeerimisega.

Mis meile eriti meeldis ja kõnetas?

Noorsootöös toimuv on ühiskonna loomulik osa. Avatud noortekeskused on Islandil eksisteerinud pea 40 aastat. Süsteem on stabiilne ja kohalike omavalitsuste poolt hästi rahastatud ja tunnustatud. Reykjavíkis on nt 120 noortekeskust-noorteklubi. Mõlemad toimivad meie mõistes noortekeskusena, erisus on selles, et nad nimetavad seda keskust noorteklubiks, mis on suunatud kuni 13-aastastele. Noortekeskus on suunatud kas 13-16 või 16+ vanusele. Tegevusi suunatakse seega vanuseti eraldi. Keskused asuvad nii koolidega ühe katuse all kui ka eraldi hoonetes. Erinevates linnaosades asuvad noortekeskused pakkusid mitmekülgeid teenuseid, mida omakorda saab jagada nii – info, nõustamine, kultuurilised tegevused, erivajadustega noortele mõeldud tegevused, tööhõivet toetavad tegevused jms.

Meeldis, et nt 1500 noorega omavalituses oli 7 noortekeskust, mis kõik olid koolide teenusepiirkonna alusel ära jaotatud, et keskusel oleks võimalik igale noorele kvaliteetset

Visiit rahastati Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsdjanooored/

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

tegevust ja tuge pakkuda. Ühes keskuskes toimetas keskmiselt 3-7 osalise koormusega noorsootöötajat. Islandil märkasime, et selles valdkonnas tegutseb palju mehi. Oli ka palju osalise tööajaga inimesi, mis võimaldas noortekeskusesse kaasata rohkelt inimesi ning tuua valdkonna erinevaid oskusi, teadmisi ja vaatenurki. Eelkõige on selle põhjuseks tööelu ja pereelu ühildamise vajadus sest töö toimub suures osas õhtuti või nädalavahetusel.

Oli näha, et noorte kaasatus ja huvi toimuva vastu oli suur. Nii saime näha näiteks üritust, mille raames elasid 200 noort oma eakaaslastele kaasa läbi kooli pandud ekraani, sest üritus ise oli väljamüüdnud. Noored ise väitsid, et nad on õnnelikud, sest neid kaasatakse, kuulatakse, võimaldatakse paljude erinevate asjadega tegeleda ning usaldatakse.

Islandi huvitegevus on hästi arenenud. Nende põhimõtte, et igal lapsel peaks olema võimalik vähemalt ühe huviga tegeleda, on üle võetamas ka Eestisse. Süsteem, kuidas lapsi toetatakse on järgmine- lapsevanemad panevad interneti kaudu kirja, mis on nende lapse huvid ning kui palju huvidega tegelemine maksab. Kohalik omavalitsus tasub igale lapsele aastas konkreetse summa toetust huviringides käimiseks. Viimane süsteem on oluliselt tõstnud Islandi noorte osalemisest huvitegevuses.

Islandi üks väljakutseteks nagu ka paljudes teistes riikides on tööhõive. Islandil toetatakse programme, mille kaudu on noorel võimalus harjutada nii tööl käimist, osaleda töötubades/tööpadades koos sotsialiseerumise võimalustega ja suvine nn töömalev, kus loominguliste tegevustega seotud noortele maksti palka, et nad saaksid oma huvivaldkonnaga tegeleda. 8 nädala pärast tuli igal noorel oma tööd avalikus ruumis presenteerida. Hea alternatiiv või lisaväärtus meie töömalevatele.

Eestis alles lapsekingades erivajadustega noorte kaasamine noorsootöösse oli Islandil juba pikaaegne praktika. Nende näidete puhul oli märksõnaks koostöö tugispetsialistidega. Noored tulid keskuskesse koos nendega ning õppisid sotsiaalseid oskusi võrdsete teistega. Samas oli neile tagatud ka eraldi olemise koht, et vajadusel eralduda. Nähtu oli positiivne ja inspireeriv!

Katusorganisatsioon Samfes, mis meid võõrustas, erines meie ühendusest eelkõige fookuse tõttu. Nemad suunavad oma tegevuse otse noortele ehk korraldavad suurüritusi noortele. Lisaks koordineerivad nad enda noortekogu, mis toimus üleriigilise osaluskoguna. Erinevalt Eestist oli sealne noortekogu tegemised suunatud suuresti ühiskondlikele teemadele (küberkiusamine jms).

Äratundimisrõõmu tundsimine, kui kuulsime head näidet käitumisprobleemidega ja keerulise koduse olukorraga noortele suunatud programmi kohta. Programmil ei olnud küll kindlalt väljatöötatud teemasid, kuid programmi näol oli tegemist omamoodi sotsiaalse tellimusega, kui 30-pealine noortekamp terroriseeris oma käitumisega naabruskonda. Programmi kohtumiste teemad tulenesid otseselt grupijuhtide poolt tajutud noorte vajadustest. Meeldis, et see sarnanes mitmeski korralduslikus aspektis Eesti ANK poolt väljatöötatavale programmile „Murdepunkt“. Tekkis hea võrdlusmoment!

Oli muljetavaldav, et igas keskuskes, mida külastasime, võtsid meid vastu inimesed, kelle silmad

Visiit oli rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

särasid, kui nad oma tööst rääkisid. Näis, et eriline helk tekkis silmadesse veel siis, kui nad rääkisid, kuidas ja mida nende noored ise ellu viivad, organiseerivad, arvavad, enda eest seisavad. Oli näha, et nad tunnevad oma noorte ja nende aktiivsuse üle uhkust.

Delegatsioon leidis, et mitmed tegevusvõimalused ja põhimõtted on Eestis ja Islandil sarnased aga Islandil on koostöö koolide ja noortekeskuste vahel enam arenenud. Islandi näitel sobib neile, et keskus asub tihti ühes majas kooliga. Põhjuseks on olemasolevate infrastruktuuride parem ärakasutamine või tingitud vajadustest, kus kool vajab tugipersonali teatud väljakutsete korral (individuaalne tugi, käitumisprobleemid jms). Lisaks nähakse keskuse rollina erinevate huvidega noorte aktiveerimisel. Noortekeskuses olevad vahendid loovad keskkonna, kus noorsootöötaja saab noorega paremini kontakti. Eestis on vahetunnis kontakti saamise rolli täitmas huvijuhid.

Millised kuuldud head praktikad on osalenute arvates Eestile kõige enam kasulikud?

Vastuvõttev ühendus (Samfes) keskendub oma igapäevases tegevuses suuresti noorte suurürituste korraldamisele ja koordineerib noortekogu. Noortekogu töö koordineerimine on teema, mille üle võiks Eesti ANK juhatus aru pidada, et kas sarnane praktika tuua ka meie organisatsiooni või mitte. Noortekogu Samfese juures veab Islandil sotsiaalsete sõnumitega kampaaniaid. Kuna Eestis on juba olemas noortekogusid eestvedav ühendus siis ilmselt oleks sellise noortekogu loomise lisaväärtus Eesti ANK juurde pigem ühenduse enda arendamisel. Tasub edasi mõelda või arendada Islandi noortekogu praktikat töötada välja sotsiaalseid probleeme lahendavaid koolitusi ja käsiraamat, mille alusel noored oma eakaaslased välja koolitavad ja üle Eestiliselt noored ise oma koolides nt kursusi läbi viivad.

Programmid, mis Eestis on lapsekingades või päris puudu on erivajadustega noorte osalemine noortekeskuste tegevuses (noorsootöös) ja igapäevased paindliku lähenemisega tööturuga seotud programmid. Eesti noortekeskuste töötajad (üldiselt) ei ole veel valmis erivajadustega noorte kaasamiseks noorsootöösse, täna on puudu tööks vajalikud oskused, teadmised ja soosivad hoiakud. Oluline koht on ka stabiilse koostöö loomine valdkondade ja asutustega, mis saavad toetada tugiisikute või nt transpordisüsteemiga.

Tööhõive teema oli Islandil oluline prioriteet. Et noored saaksid enam teada tööelust, seda harjutada või muutuda üldises mõttes ettevõtlikumaks võiks kaaluda ka Eestis 8-nädalisi suvetöö programme, kus noored saavad üksi või grupiga taotleda toetust (palk) oma loomingulise etteaste väljaarendamiseks ja seda siis linnaruumis esitada või tööpada avamist ehk erinevaid oskusi õpetavaid töökohad (päris töö ja palk). Tööpaja väärtus oli lisaks noorte nõustamine, sotsiaalsed ühistegevused jms.

Visiit pani mõtlema, kas kõik Eesti noortekeskuste nimekirjas olevad tegevused vastavad tänastele vajadustele või tuleb tegevusi veidi disainida ja omavahel veidi enam integreerida.

Mida konkreetselt soovib iga osaleja ise Islandiga koostöös teha või edasi uurida?

Merlis Pajustik:

Visiit rahastati Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

- Maapiirkonna noorsootöö head näited.
- Kuidas üle-Eestiline katuseorganisatsioon saaks noorte osaluskogusid oma tiiva alla võtta ja kas see on meie jaoks üldse oluline
- Soovin ise edasi uurida, kuidas katuseorganisatsioon tegeleb noortega ning kaasab neid noorteürituste korraldamisse.

Heidi Hansar:

- Mono arendamine Islandil, Tähe noorteklubi kogemused mobiilse kontaktnoorsootöö teemadel

Kristel Altosaar:

- Haavatavate sihtrühmade kaasamine noorsootöösse

Anne Õuema:

- Soovin kaasata 10. märtsi 2016. aasta konverentsile esinema Islandi ülikooli õppejõu Arni Gudmundsson'i, et ta avaks Eesti kolleegidele rohkem grupitöömeetodit ja selle tausta noorsootöös.

Kerli Kõiv:

- Noortekogu teemat jätkab Rõuge noortevolikogu
- Noorte tugila teostajatele õppevisiit Islandile, vastastikune kogemuste vahetus

Piret Laidroo:

- Koostöö Islandi maapiirkonna noortega - ühisprojekt nii Eestis kui ka Islandil. Meetoditeks grupitööd, seikluskasvatus jms.

Merle Salusoo:

- Õuesõpe, kuidas neil õnnestub noori välistingimustesse meelitada- kas see on seotud traditsioonidega?
- Vaimse tervisega tegelemine, kuidas nad märkavad ja kuidas saavad reageerida, kui märkavad, et noorel on vaimse tervisega probleemid.

Heidi Paabort:

- Strateegiline partnerlus Eesti ANK ja Samfese vahel (katusühenduste positsioon ja tööhõive teemad).

Mille puhul tundsi, et meie võiks oma vastuvõtjaid toetada?

Mobiilne noorsootöö on Reykjaviki /Islandi jaoks seni veel avastamata maa. Noortekeskusi ja huviringe, kuhu oodatakse kõiki noori, on arvuliselt väga palju - peaaegu igas koolis on oma noortekeskus. Sellest võiks ju arvata, et ei leidu noori, kes ei leiaks nii mitmekesisest pakkumisest enda jaoks seda õiget. Ometi aga jõudsime Reykjaviki kolleegidega järeldusele, et hoolimata noortekeskuste arvukusele on ka nende linnas noori, kes erinevatel põhjustel ei leia oma teed noortekeskusesse. Reeglina on need noored, kelle kodune olukord ja/või suhted vanemate-, kooli- ja teiste eakaaslastega on leebelt öeldes problemaatilised. Need on noored, kes sarnaselt eakaaslastele soovivad samuti kuuluda kuskile, kus neid aktsepteeritakse,

Visiit oli rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

austatakse ja nendest hoolitakse, kuid nende senised elukogemused ja õppetunnid suunavad neid otsitud kuuluvustunnet leidma mujalt, vahendeid pigem valimata. Ühe noortekeskuse noorsootöötajad viisid ellu projekti, millesse kaasati just riskioludes elavad ja avalikus ruumis nii endale kui teistele ohtlikult käituvad noored. Nendega suheldi nii individuaalselt kui ka grupis, hinnanguvabalt, pakuti tegevusi, infot ja elamusi erinevate võimaluste kohta elukutse valikul, konfliktide lahendamisel ja elu eesmärkide seadmisel. Projekti elluviijad nägid sellise lähenemise potentsiaali ja mõju. See omakorda motiveeris neid edasi mõtlema, kuidas ja mida oleks vaja teha, et selline tegevus saaks olla regulaarne (stabiilselt finantseeritud), mitte projektipõhine.

Reykjaviki ühe linnaosa noortekeskuste noorsootöötajatest initsiatiivgrupp on võtnud enda eesmärgiks riskioludes elavate noorte kaasamise teemat arendada ja kaasata sellesse ka teiste noortekeskuste noorsootöötajaid. Kohtusime initsiatiivgrupi ühe eestvedajaga ajal, mil alles organiseeriti koostöögrupi kokkusaamist ja täpsemaid tegevusi. Loodetavasti saavad nende plaanid teoks ja nad kasutavad ära ka meie kontakti, et kuulda nt Tähe noorteklubi senistest kogemustest töös sihtgrupiga, aga ka suhete arendamisest ja koostööst riikliku ja/või kohaliku rahastajaga.

Noorsootöötaja nõustamine, mentorlus, coaching, ko- ja supervisioonid

Programmi raames erinevaid asutusi ja organisatsioone külastades ning Islandi kolleegidega vesteldes jäi mulje, et professionaalse nõustamise erinevad meetodeid, nagu mentorlus, coaching või supervisioon, ei rakendata regulaarselt. Muret tekitavate olukordade puhul pöörduakse jooksvalt kaaskolleegide, sh ülemuse poole või otsitakse olukorrale lahendust iseseisvalt. Vestlustes ilmnes, et vajadus süsteemsema nõustamise järele oleks küll olemas, aga on harjutud ise hakkama saama, sest nt coachingu või supervisiooni meetodit valdavate ekspertide kutsumine organisatsiooni väljaspoolt läheks väga kalliks. Mentorlust rakendatakse pigem töö loomuliku osana, mis tähendab sageli vähemate kogemustega kolleegi pöördumist rohkem kogunud kolleegi või ülemuse poole. Kolleegidega kogemuste jagamise võimalusi otsitakse üleislandilisel noortekeskuste töötajate aastaseminaril ja Erasmus+ programmi võimalusi kasutades. Ilmselt see oleks teema, mida saaksime ühiselt arendada nii Eestis kui ka Islandil.

Koostas osalejate tagasiside põhjal Heidi Paabort (Eesti ANK tegevjuht).

Osalejad:

- Eesti ANK- Kristel Altosaar, Anne Õuemaa, Heidi Paabort, Kerli Kõiv
- Hiiu vald- Merle Salusoo
- Vastseliina ANK- Merlis Pajustik,

Visiit rahastati Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/

HARIDUS- JA
TEADUSMINISTEERIUM

SOTSIAALMINISTEERIUM

JUSTIITSMINISTEERIUM

- Sõmeru vald- Piret Laidroo
- Tähe noorteklubi- Heidi Hansar

Visiit oli rahastatud Euroopa Majanduspiirkonna toetuste programmi "Riskilapsed ja -noored" avatud taotlusvooru "Kahepoolsete suhete arendamise fond" raames. Programmi viivad üheskoos ellu Haridus- ja Teadusministeerium, Justiitsministeerium ja Sotsiaalministeerium. Programmi rakendusüksuseks on Eesti Noorsootöö Keskus. Lisainfo programmi kodulehelt www.entk.ee/riskilapsedjanoored/